

**Høringsuttalelse fra Norges Blindforbund til:
Høring – Strategier for digitale læringsressurser for
grunnopplæringen, universitets- og høyskolesektoren og voksnes
læring, 200500144**

Forbundsleder Åge Nigardsøy, Arild Øyan ved Synshemmedes IKT-senter og Interessepolitisk avdeling kommer med følgende kommentarer:

Universell utforming og tilgjengelighet for alle må bli mer vektlagt i de endelige strategiene og vi henviser med dette til Stortingsmelding 40: Nedbygging av funksjonshemmede barrierer.

Blinde og sterkt svaksynte er trolig den mest utsatte gruppa. Særlig gjelder dette e-læringsprogram, gjerne interaktive som brukes i høyskolene. De er lite brukbare for blinde og svaksynte studenter, blant annet uryddige skjermbilder med utilgjengelige knapper og menyer, ofte med pop-ups og levende tekst og bilder som ikke er programmert skikkelig eller som det ikke finnes alternativer til. Når det gjelder skrift og kontrastfarge på skjerm henviser vi til følgende publikasjoner: "Et inkluderende samfunn" og "Teksten slik vi vil ha den" som finnes på <http://www.blindforbundet.no> under brosjyrer.

Når det offentlige bruker millioner av kroner i utvikling og innkjøp av slike læringsprogram er det viktig at de må kunne brukes av alle studenter. Alle utviklere og innkjøpere må bli konfrontert med de standardkrav en setter før en går til anskaffelse eller programutvikling. Men ikke bare tilpasning av programvare og tilleggsutstyr (for eksempel leselist og lyd) er en stor utfordring. Særlig for voksne er grunnopplæring i bruk av ikt-hjelpemidler en stor utfordring. Når brukeren behersker ikt-hjelpemiddelet godt nok, er grunnlaget lagt for å ta i bruk digital læring. Dette forutsetter at programvaren er produsert på en slik måte at den ikke blir et hinder for den synshemmede. Nøkkelordet her er altså undervisning/grunnopplæring i bruk av ikt-hjelpemidler. Dette må sikres for voksne slik at dette ikke blir en uoverkommelig terskel for å nyttegjøre seg digital læring.

Synshemmedes IKT-senter har etter hvert noe erfaring i undervisning av voksne synshemmede - og etter hvert også andre grupper funksjonshemmede (døvblinde, trafikkskadde, slagrammede osv.). Utvikling av et digitalt lærerom tilpasset synshemmede er et mulig prosjekt i denne sammenhengen. Dette bør fastsette standarder som

både dekker synshemmedes krav og som fyller kravene til universell utforming.

Når det gjelder økonomiske virkemidler om å gi produksjonsstøtte til utviklere må universell utforming ligge til grunn, i dette må ligge samarbeid med organisasjonene (FFO, NBF osv)

Når det gjelder dialogforum for produsenter, formidlere, brukere og FoU-miljøer må universell utforming ha en stor plass.

Sidestilling av trykte medier og digitale læringsressurser, studentenes tilegning av digital kompetanse osv. forutsetter universell utforming.

Det er nevnt generelt om arbeid med standarder og anbefalinger, hvorfor ikke standarder og krav? Viktig er også målet om et digitalt samfunn med digital kompetanse for alle. Dette må utvikles også med tanke på synshemmede, og ikke tilpassning for synshemmede i ettertid. Daisy-generator kan være et alternativ. Daisy-generator er et automatisk system for å konvertere dokumenter til tekst-til-tale-genererte, strukturerte, digitale lydbøker i Daisy-format. Mer om dette på <http://www.bojo.no/prod/daisy/daisygen.htm>

Generelt om utredning om brukerbehov, trygghet i lærings situasjonen, individet blir sin egen kvalitetssikrer: Her er det viktig at Norges Blindforbunds brukerbehov blir tatt med, for eksempel Synshemmedes IKT-senter.

Konklusjon:

Universell utforming må ligge til grunn i alle ledd (produksjon, innkjøp, bruk, formidling, programvare, økonomisk støtte til utvikling, standardisering, kvalitetssikring, grunnopplæring i ikt-hjelpemidler osv.). Norges Blindforbund bør også ha med en i gruppa som ivaretar synshemmedes behov.